

2014 | 3

INGEKOMEN

18. 12. 2015

Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen

www.raakvlak.be

PRAATSTRAAT 8, OEDELEM (BEERNEM)
RESULTATEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK

GRIET LAMBRECHT

FREDERIK ROELENS

MIEKE VAN EENOO

Opdrachtgever:

Dhr Koen Vandecasteele

Titel:

Praatstraat 8, Oedelem (Beernem). Resultaten archeologisch vooronderzoek

Vergunningsnummer:

2013-224 en 2013-224(2)

Locatie:

Praatstraat 8, 8730 Oedelem (Beernem)

Periode:

5-6 mei 2013

Versie:

Eindrapport

Auteurs:

Frederik Roelens, Griet Lambrecht en Mieke Van Eenoo

Veldmedewerkers:

Serge Van Liefferinge, Mendel De Sutter en Sander Vanden Brande

Technische ondersteuning:

Nico Inslegers

Metaaldetectie:

Roland Decock

Raakvlak:

Komvest 45

8000 Brugge

T +32 [0]50 44 50 44

F +32 [0]50 61 63 67

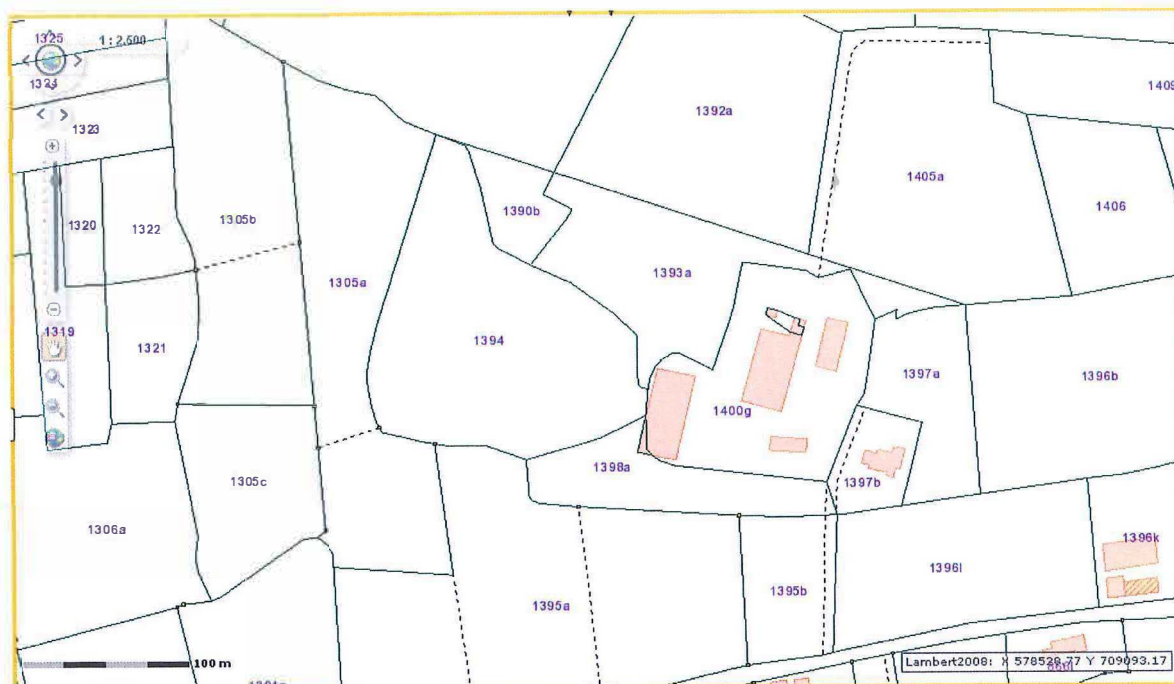
E info@raakvlak.be

www.raakvlak.be

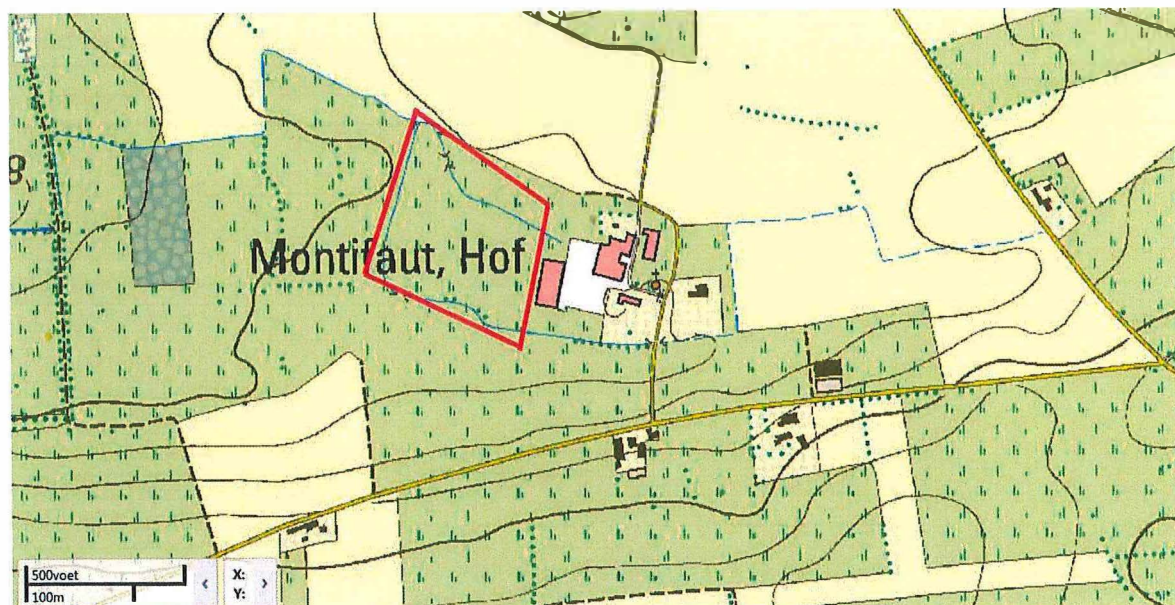
© Raakvlak, februari 2014

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak.

Fiche met administratieve gegevens	
I	administratie gegevens
	opdrachtgever Dhr Koen Vandecasteele
	uitvoerder Raakvlak
	vergunninghouder(s) + -nummer(s) Griet Lambrecht (2013-224)
	beheer en plaats van de geregistreerde data, opgravingsdocumentatie, vondsten en stalen
	Raakvlak, Komvest 45, 8000 Brugge (tel +32 50 44 50 44, fax +32 50 61 63 67, info@raakvlak.be)
	begin en einddatum van het onderzoek 5 en 6 mei 2013
	projectcode OE13PR
	vindplaatsnaam Praatstraat, Historische Hoeve "Hof van Montifaut"
	locatie West-Vlaanderen, Beernem, Oedelem, Praatstraat,
	lambert-72 coördinaten 78880,98m-208955,41m,78882,20m-209044,58m,78789,97m-209145,80m,78756,63m-208 990,64m
	kadastrale gegevens Beernem, sectie 1, fd B, nr 1394
	kadasterkaart op de tegenoverliggende bladzijde
	topografische kaart op de tegenoverliggende bladzijde
II	omschrijving van de onderzoeksopdracht
	verwijzing naar de bijzondere voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning
	er zijn geen bijzondere voorwaarden
	omschrijving van de archeologische verwachtingen
	net naast hoeve met walgracht offsite fenomenen oude hoeve, sporen uit alle perioden steentijden, Romeinse tijd, middeleeuwen
	wetenschappelijke vraagstelling met betrekking tot het onderzoeksgebied
	Het doel van dit proefonderzoek is het vaststellen en het waarderen van eventuele bewoningssporen
	De onderzoeksvragen die bij dit project gesteld worden zijn
	- Zijn er sporen aanwezig?
	- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
	- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd,)?
	- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
	- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
	- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
	doelen/wensen van de opdrachtgever die deze ingreep in de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt
	nivellering terrein en aanleg poel

Figuur 1: Kadasterkaart, "Hof van Montifaut" en omgeving. (CADGIS Viewer Grand Public: http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE)

Figuur 2: Topografische kaart van "Hof van Montifaut" en omgeving. (www.giswest.be/kaart)

Inhoudstabel

1.	Inleiding	5
2	Onderzoeksvragen	5
3	Bodemkundige situering	6
4.	Historische situering en archeologische voorkennis van de streek	7
4 1	Historische situering	7
4 2	Archeologische voorkennis	8
5	Veldwerk.	10
5 1.	Methodologie	10
5 2.	Stratigrafie	10
5 3	Resultaten.	12
6	Besluit	13
7	Bibliografie	13
8	Bijlage: Dagrappporten	13
9	Bijlage: Sporenlijst	14
10	Bijlage: Fotolijst.	14
11.	Bijlage: grondplan proefsleuvenonderzoek.	14

1. Inleiding

Dit archeologisch proefonderzoek met ingreep in de bodem gebeurt naar aanleiding van de nivellering van een terrein en de aanleg van een poel op ditzelfde terrein ter hoogte van Praatstraat 8, te 8730 Oedelem (Beernem). Deze ingreep betekent een aanzienlijke verstoring van het potentieel archeologisch bodemarchief. Daarom wordt door Raakvlak een proefonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek vindt plaats in mei 2013.

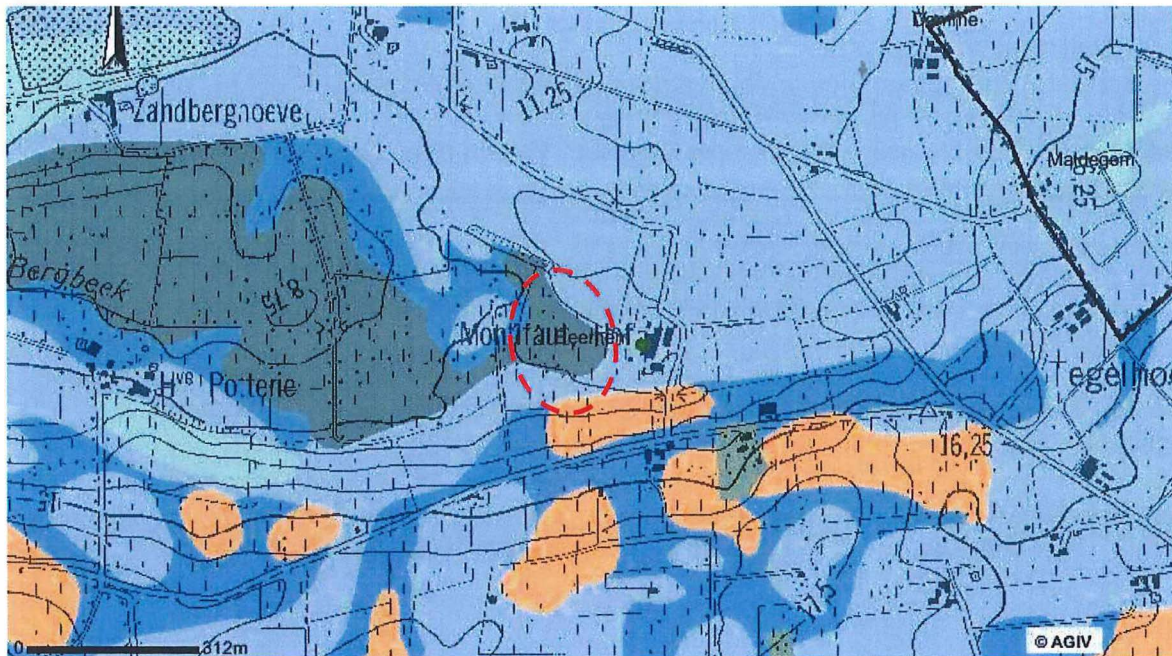
Het archeologisch proefonderzoek heeft tot doel het inventariseren en waarderen van het potentieel archeologisch erfgoed dat door de geplande werken wordt verstoord. De resultaten worden geevalueerd om de voordien ongekende, archeologische waarde van het bodemarchief in kaart te brengen en indien nodig een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving aan te bevelen.

2. Onderzoeksvragen

Het doel van dit proefonderzoek is het vaststellen en het waarderen van eventuele bewoningssporen. De onderzoeksvragen die bij dit project gesteld worden zijn:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd,)?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

3. Bodemkundige situering

Figuur 3: Het onderzoeksterrein op de bodemkaart. Het terrein bestaat volledig uit sterk gleyige zware kleibodems zonder profiel (©Agiv, 1/10 000).

Op de Belgische bodemkaart is te zien dat Oedelem hoofdzakelijk uit een matig natte zandbodem met een verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont (licht blauwe kleur). Verder zijn er een aantal kleinere opduikingen van zandleem (oranje) en lemig zand (donker blauw) in de bodem. In de omgeving van de Bergbeek bevinden zich ook enkele alluviale afzettingen van zware klei (met groen-grijze kleur).

De bodem van het onderzochte perceel behoort morfogenetisch tot die laatste, met een **s-Ufp-bodemserie**: zeer sterk gleyige zware kleibodem zonder profiel¹ (fig.2). Deze marginale, altijd natte gronden zijn enkel geschikt voor grasland of weide.

Topografisch ligt het betrokken perceel ook duidelijk lager in het landschap. In eerste instantie lijkt het dan ook geen locatie waar menselijke bewoning te verwachten valt.

Het prefix **s-** duidt echter op een zandig substraat onder de klei. Het Pleistocene zand zou zich op matige tot geringe diepte bevinden. Aangezien in de omgeving vrij veel vondsten van steentijdmateriaal gedaan zijn (zie: 4. Historische situering en archeologische voorkennis van de streek), dient deze piste ook onderzocht te worden.

¹ Sys en Van Ranst, 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen, p.47.

4. Historische situering en archeologische voorkennis van de streek

4.1. Historische situering

Praatstraat 8-9 is opgenomen in de inventaris Bouwkundig Erfgoed (id: 89297):

'Site van de historische hoeve z.g. "Hof van Montifaut". Volgens historische bronnen zou de hoeve oorspronkelijk eigendom zijn geweest van het klooster van de wilhelmieten te Brugge. In de 14de eeuw werd de hoeve vermeld als "Ter Coelne", wat toen ook de benaming voor de omgeving was. Volgens de lokale overlevering zou de benaming echter verwijzen naar strijdkreet "Mult y Pault" van de Orde der Tempeliers die ooit zouden eigenaar geweest zijn. Nog volgens de overlevering zouden op het opperhof van de site ooit oude grafstenen van tempeliers zijn opgegraven. Circa 1700 heette de omgeving "ter Grype".'

Op de 18^e eeuwse Kabinetskaart wordt de hoeve weergegeven als vier vrijstaande gebouwen binnen een ruime, onregelmatige omwalling (fig.3)

Fig. 3: het projectgebied op de Kabinetskaart (©Kbr, kaartblad 25- Oedelem).

'In 1809 opgetekend als site met drieledige omwalling: woonhuis binnen omwalling enkel toegankelijk via voorgelegen omwald neerhof waarop twee landgebouwen. Op het primitief kadasterplan van ca. 1830 is ondertussen het L-vormig landgebouw afgebroken en zijn de omwallingen grotendeels gedempt. In de jaren 1970 werd de gevel en het interieur grondig verbouwd.'

De site is opgenomen in de lijst van sites met walgracht in de omgeving van Brugge in Apers, T., 2010 (id:42705, p.33-34). In deze Masterthesis trekt de auteur volgende conclusies: *Uit de Popp kaart kan worden afgeleid dat het hier om een zeer grote site ging, met een totale oppervlakte van ongeveer 14000 m². Er ligt vlak naast de site een beek, die verbonden kan zijn geweest met de grachten van de SMW.*

4.2. Archeologische voorkennis

Uit de Centrale Archeologische Inventaris blijkt dat de regio archeologisch zeer rijk is (fig.4). De meeste vermeldingen komen uit twee bronnen: de prospectiethesis van Nele Vandermoere uit 1981 en de luchtfotografische collectie van de Ugent (J. Semey). Deze resultaten zijn in opdracht van Raakvlak geïntegreerd in een Google Earth .kml bestand (fig.5).

Naast prospectievondsten van steentijd materiaal (klingen, afslagen, gepolijste bijlen, etc., zie fig.6), zijn bronstijdcirkels, Romeinse crematiegraven en restanten van laat-middeleeuwse tegelproductie gekend. Verder zijn ook veel grachtenstructuren en kuilen zichtbaar op schuine luchtfoto's, van een vooralsnog ongekende ouderdom.

Er werd geen oppervlaktemateriaal aangetroffen op het betrokken perceel bij eerdere veldprospecties. (Vandermoere, N. 1980-1981, s.p.)

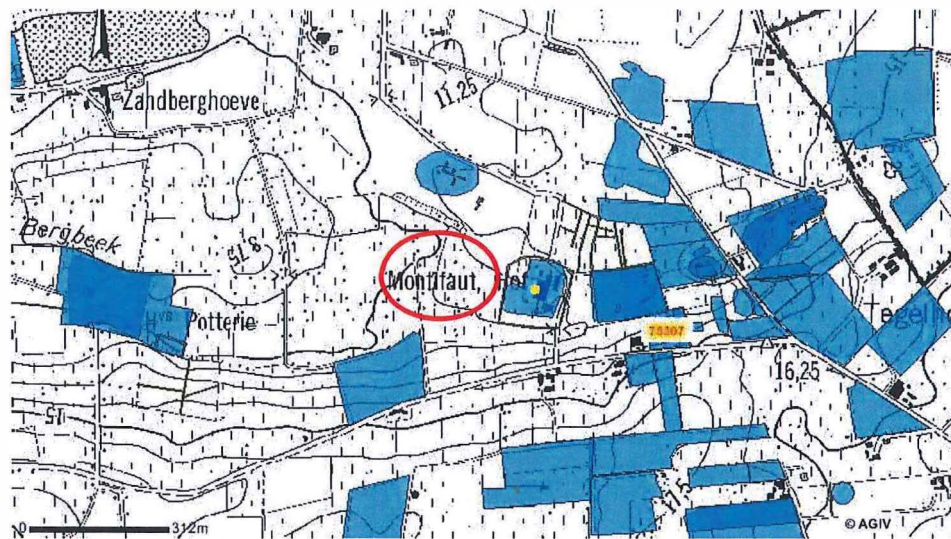

Fig.4: Het projectgebied in de Centrale Archeologische Inventaris (©CAI, 1:10 000).

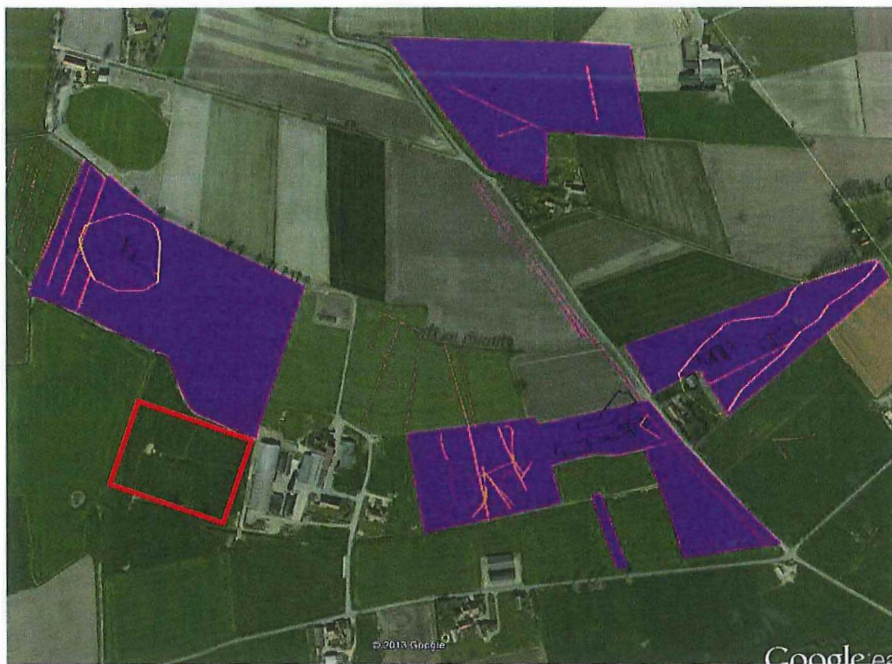

Fig.5: De archeologisch rijke omgeving van het projectgebied in Google Earth (Raakvlak .kml bestand).

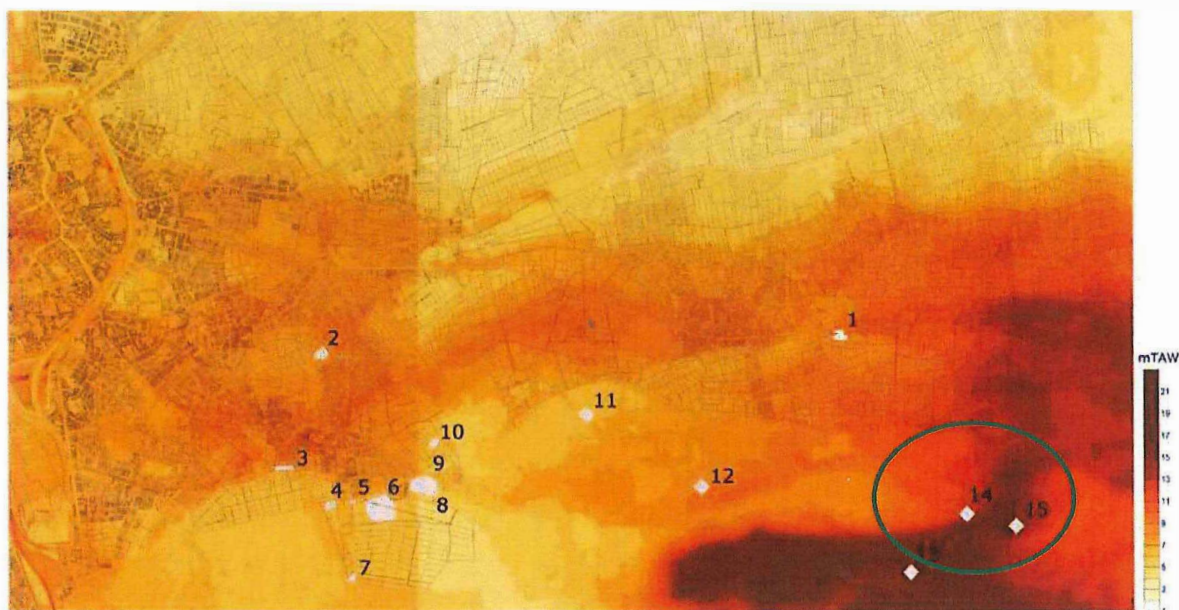

Fig.6: Prehistorische vindplaatsen op de dekzandrug Brugge-Maldegem. Legende: (13): Danegem/Veldhoek; (14): Tegelhoogte; (15): Praatstaat/Nieuwstraat. (Verwerft et al, p.208-209).

5. Veldwerk

5.1. Methodologie

Fig.7: Zicht op het onderzochte perceel.

Het veldwerk vindt plaats op 5 en 6 mei 2013. Het team bestaat uit twee archeologen, twee stagiairs en twee arbeiders. Daarnaast wordt het team gedurende een halve dag aangevuld met een metaaldetectorist.

Er worden verspreid over het te onderzoeken perceel ($18\,442\text{m}^2$) acht sleuven getrokken. Zeven sleuven worden gegraven van oost naar west, de laatste sleuf komt daar dwars op te liggen. In totaal wordt er 1242m^2 proefsleuf aangelegd. Dit is iets minder dan de voorgeschreven 10%. Op het te onderzoeken terrein bevinden zich ook waterpartijen in de vorm van een gracht en een drinkplaats. In en rond dit water is geen onderzoek mogelijk, verder is het ook nodig om voldoende doorgang te voorzien voor grote landbouwmachines. Tijdens het onderzoek zijn alle sporen geregistreerd, gefotografeerd en ingemeten met een totaalstation. Alle sporen zijn eveneens gecoupeerd.

Het aanleggen van sleuven en onderzoek van de sporen wordt, daar waar het zand dagzoomt in de sleuven, aangevuld met 37 archeologische boringen verspreid over de sleuven.

5.2. Stratigrafie

Fig.8: Profiel 5 in sleuf 8.

H1: teelaarde, zand met bijmenging van klei, donkerbruin tot zwart, roestbruine oxidatie vlekken, plantenwortels

H2: klei, donker bruinig grijs, roestbruine oxidatie vlekken, HK-spikkels, bioturbatie

H3: klei met bijmenging van zand, groenbeige, zeer veel roestbruine oxidatie vlekken, bioturbatie

H4: zand, groenbeige, donkere spikkels

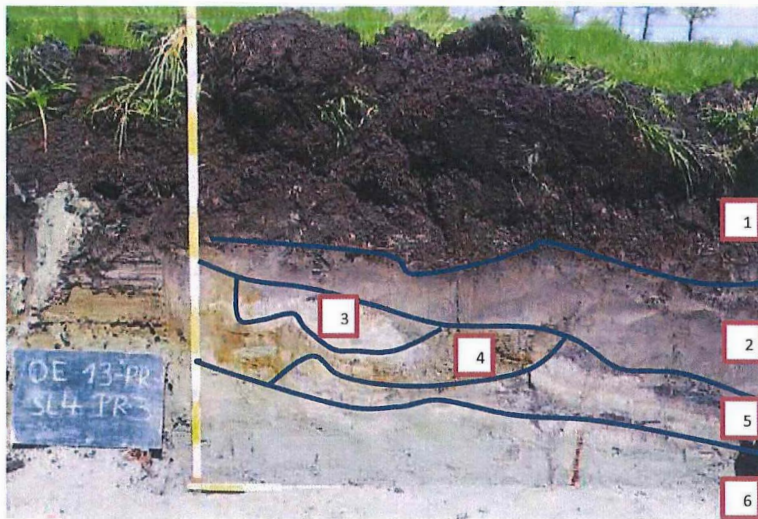

Fig.9: Profiel 4 in sleuf 3.

H1: donkerbruine-grijze klei met bijmenging van zand, veel plantenwortels= Ploeglaag

H2: donkerbruine-grijze klei

H3-5: herwerkt tertiair materiaal

H3: lichtgrijs tot wit zand, gevlekt

H4: heterogeen, beige tot groen, zeer veel roestbruine oxidatie vlekken

H5: laminair zand, donkergrijs-grijs-lichtgrijs tot wit, bioturbatie

H6: groenig grijs, glauconiethoudend tertiair zand, MB

5.3. Resultaten

In de proefsleuven zijn slechts drie sporen aangetroffen.

Spoor 1 (sleuf 1) is een bruingrijze, kleiige greppel met een zeer vage aflijning in de coupe.

Spoor 2 (sleuf 2) is een scherp afgelijnd, donker grijs spoor. De vulling bestaat uit vette klei met roestkleurige oxidoreductieplekken. Het spoor is gecoupeerd en geïnterpreteerd als greppel. In dit spoor is geen aardewerk aangetroffen. (fig. 10)

Fig.10: Spoor 2 in sleuf 2.

Spoor 3 (sleuf 7) is een onregelmatig, bruin, zandig spoor. Houtskoolstippen vormen de voornaamste inclusies. In dit spoor zijn ook geen dateerbare vondsten aangetroffen. (fig.11.)

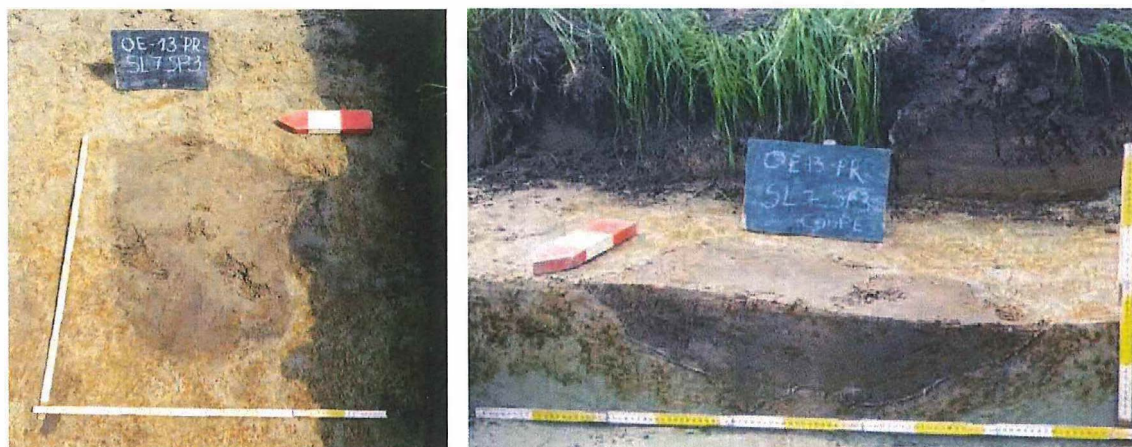

Fig.11: Spoor 3 in sleuf 7 (a) in vlak en (b) in coupe.

De drie aangetroffen sporen kunnen niet met elkaar in verband worden gebracht.

In de sleuven zijn vervolgens op regelmatige afstand archeologische boringen uitgevoerd met het oog de op eventuele recuperatie van prehistorisch materiaal (zie: 3. Bodemkundige situering, 4. Historische situering en archeologische voorkennis van de streek en 8. Bijlage). De 37 boorstalen werden nat gezeefd met een maaswijdte van 1mm. Bij het uitselecteren van deze stalen zijn echter geen antropogene silex werktuigen aangetroffen.

Uit de ploeglaag werd één enkele matig verweerde wandscherf grijs aardewerk gehaald. Deze dateert uit de late middeleeuwen (late 13e eeuw). Ook de metaaldetectie, uitgevoerd

door Roland Decock, leverde niets op behalve de (losse) vondst van een eind 17de- begin 18de eeuwse schoengesp in brons, waarvan de angel en tussenstijl ontbreken.

6. Besluit

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem, bestaande uit het aanleggen van acht proefsleuven en het uitvoeren van zevenendertig aanvullende archeologische boringen, leverde weinig archeologisch relevante sporen op. Twee van deze drie sporen zijn goed bewaard, het derde kent een zeer vage aflijning. De drie sporen kunnen niet met elkaar in verband gebracht worden en leveren geen dateerbaar materiaal op.

Op basis van deze resultaten raden wij geen vervolgonderzoek aan.

7. Bibliografie

APERS T. 2010: *Lokalisatie en studie van sites met walgracht rond Brugge aan de hand van luchtfoto's en evaluatie van het analysemateriaal*, onuitgegeven masterproef, Gent.

Sys C. en VAN RANST E. 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, p.x. Retrieved at <http://www.labsoilscience.ugent.be/legendebodemkaart.pdf>

VANDERMOERE N. 1980-1981: *Archeologisch onderzoek in de gemeente Oedelem: Prospectie-Analyse-Synthese*, onuitgegeven licentiaatsthesis RUGent.

VERWERFT D., LAMBRECHT G. en HINSH MIKKELSEN J. 2012: Op de rand van het prehistorisch landschap? Een vermoedelijk finaal-paleolithische context in Sijsele, Damme (West-Vlaanderen), *Notae Prehistoricae* 32,205-212.

Site "Hoeve hof van Montifaut", Inventaris Bouwkundig Erfgoed. Retrieved at <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/89297>

<http://www.giswest.be/kaart>

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

8. Bijlage: Dagrapporten

Dagrapporten Veldwerk							
Datum	Weer	Activiteiten	arch	arb	vrij	stud	MD
6/05/2013	aangenaam zonnig	aanleggen sleuven 1-7	3	1		2	
7/05/2013	aangenaam zonnig	aanleggen sleuf 8. Inmeten sleuven, zeefstalen nemen	1,5	1,5	0,5	1	0,5
Totale veldwerkdagen:			4,5	2,5	0,5	3	0,5

Figuur 4: arch = archeologen, arb = arbeiders, vrij = vrijwilligers, stud = studenten, MD = metaaldetectie

9. Bijlage: Sporenlijst

spoornr	Sleuf	Interpretatie	Datering	Omschrijving	Afmetingen	coupe	diepte spoor	VONDSTEN
1	1	gracht	geen	vette DDOBR klei, OR OXR vlekken	ong 55 cm breed	ja	25cm	geen
2	2	gracht	geen	vette DDOBR klei, OR OXR vlekken	ong 55 cm breed	nee		geen
3	5	kuil	geen	dobr, ZW bio vl, OR OXR vl, HK vl	50 op 70 cm	ja	32cm	geen

10. Bijlage: Fotolijs

OE13PR-overz(1).JPG	OE13PR SI2-2(1).JPG	OE13PR SI4-overz(1).JPG	OE13PR SI7-3 CP(1).JPG
OE13PR-overz(2).JPG	OE13PR SI2-2(2).JPG	OE13PR SI4-overz(2).JPG	OE13PR SI7-3 CP(2).JPG
OE13PR-overz(3).JPG	OE13PR SI2-2(3).JPG	OE13PR SI4-overz(3).JPG	OE13PR SI7-3 CP(3).JPG
OE13PR-overz(4).JPG	OE13PR SI2-2(4).JPG	OE13PR SI4-overz(4).JPG	OE13PR SI7-3 CP(4).JPG
OE13PR-overz(5).jpg	OE13PR SI2-2(5).JPG	OE13PR SI4-overz(5).JPG	OE13PR SI7-3(1).JPG
OE13PR-overz(6).jpg	OE13PR SI2-2(6).JPG	OE13PR SI4-P3 detail(1).JPG	OE13PR SI7-3(2).JPG
OE13PR-overz(7).jpg	OE13PR SI2-2(7).JPG	OE13PR SI4-P3 detail(2).JPG	OE13PR SI7-3(3).JPG
OE13PR-overz(8).jpg	OE13PR SI2-2(8).JPG	OE13PR SI4-P3 detail(3).JPG	OE13PR SI7-3(4).JPG
OE13PR-overz(9).jpg	OE13PR SI3-overz(1).JPG	OE13PR SI4-P3 detail(4).JPG	OE13PR SI7-3(5).JPG
OE13PR-overz(10).jpg	OE13PR SI3-overz(2).JPG	OE13PR SI4-P3 detail(5).JPG	OE13PR SI7-3(6).JPG
OE13PR-overz(11).jpg	OE13PR SI3-overz(3).JPG	OE13PR SI4-P3 detail(6).JPG	OE13PR SI7-3(7).JPG
OE13PR-overz(12).jpg	OE13PR SI5-overz(1).JPG	OE13PR SI4-P3 detail(7).JPG	OE13PR SI7-overz(1).JPG
OE13PR SI1-overz(1).JPG	OE13PR SI5-overz(2).JPG	OE13PR SI4-P3 detail(8).JPG	OE13PR SI7-overz(2).JPG
OE13PR SI1-overz(2).JPG	OE13PR SI5-P4(1).JPG	OE13PR SI4-P3 detail(9).JPG	OE13PR SI8-overz(1).JPG
OE13PR SI1-overz(3).JPG	OE13PR SI5-P4(2).JPG	OE13PR SI4-P3 detail(10).JPG	OE13PR SI8-overz(2).JPG
OE13PR SI1-overz(4).JPG	OE13PR SI5-P4(3).JPG	OE13PR SI4-P3(1).JPG	OE13PR SI8-P5(1).JPG
OE13PR SI1-overz(5).JPG	OE13PR SI5-P4(4).JPG	OE13PR SI4-P3(2).JPG	OE13PR SI8-P5(2).JPG
OE13PR SI2-P1(1).JPG	OE13PR SI5-P4(5).JPG	OE13PR SI4-P3(3).JPG	OE13PR SI8-P5(3).JPG
OE13PR SI2-P1(2).JPG	OE13PR SI5-P4(6).JPG	OE13PR SI4-P3(4).JPG	OE13PR SI8-P5(4).JPG
OE13PR SI2-P1(3).JPG	OE13PR SI6-overz(1).JPG	OE13PR SI4-P3(5).JPG	
OE13PR SI2-P1(4).JPG	OE13PR SI6-overz(2).JPG	OE13PR SI4-P3(6).JPG	
OE13PR SI1-1 CP(1).JPG	OE13PR SI6-overz(3).JPG	OE13PR SI4-P3(7).JPG	
OE13PR SI1-1 CP(2).JPG	OE13PR SI6-overz(4).JPG	OE13PR SI4-P3(8).JPG	
OE13PR SI1-1 CP(3).JPG	OE13PR SI6-overz(5).JPG	OE13PR SI4-P3(9).JPG	
OE13PR SI1-1 CP(4).JPG		OE13PR SI4-P3(10).JPG	
OE13PR SI1-1 CP(5).JPG			
OE13PR SI1-1(1).JPG			
OE13PR SI1-1(2).JPG			
OE13PR SI2-overz(1).JPG			
OE13PR SI2-overz(2).JPG			

11. Bijlage: grondplan proefsleuvenonderzoek

(op de volgende pagina)

Legende

- Onderzoeksterrein
- Sleuf
- Spoor
- Boring
- Profiel
- drassig gebied

50m

